

Kahramanmaraş Göksun İlçesi Örneğinde Çeçen ve Çerkeslerde Siyasal Katılım

Yasemin Özdil – Ahmet Keser*

Özet

Etnik, etnisite kelimeleri eski Yunanca ‘ethnos’ kavramından gelmektedir ve ortak kökenleri olduğuna inananların birliğini ifade etmektedir. Bu çalışmada, 19. Yüzyıl’da Kafkasya’dan Osmanlı topraklarına göç eden etnik gruplardan “Çeçen ve Çerkesler özelinde, etnisitenin siyasal katılımı ne derecede etkilediği ve bu konudaki tercihleri nasıl yönlendirdiği” konusu siyasal katılıma etki eden faktörler açısından incelenmiştir. Çalışmada Çeçenlerin ve Çerkeslerin sosyo-kültürel ve sosyo-politik açıdan değerlendirilebilmesi amacıyla, kavramsal ve kuramsal çerçevede önce etnisite kavramı ve daha sonra da siyasal katılım kavramı incelenmiş; araştırma kapsamında Çeçenlerin ve Çerkeslerin Osmanlı’ya zorunlu göçleri konusu üzerinde durulmuştur. Araştırmada, etnisitenin siyasal katılıma etkisini incelemek amacıyla veriler iki farklı etnik kökenden gelen insanların yaşadığı Kahramanmaraş ili Göksun ilçesine bağlı mahallelerden Çerkeslerin yaşadığı Korkmaz ile Çeçenlerin yaşadığı Çardak mahallesinde uygulanan anket aracılığıyla toplanmıştır. Analizler sonucunda iki mahallede yaşayan bu iki etnik grubun siyasal katılım düzeyleri tespit edilmeye çalışılmış ve siyasal katılıma etki eden faktörler analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çeçenler, Çerkesler, etnik kimlik, siyasal katılım.

* Yasemin Özdil, YL. E-mail: yaseminozdil34@gmail.com

Ahmet Keser, Doç.Dr., Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler, Hasan Kalyoncu Üniversitesi. E-mail: a123keser@gmail.com

Makale Yasemin Özdil’in “Etnisitenin Siyasal Katılıma Etkisi: Çeçen ve Çerkez Örneği” (Hasan Kalyoncu Üniversitesi Gaziantep, 2018) başlıklı yüksek lisans tezine dayanmaktadır.

(Received/Gönderim: 07.01.2021; Accepted/Kabul: 31.05.2021)

Political Participation of Chechens and Circassians: The case of Kahramanmaraş province Göksun District

Abstract

The term “ethnicity” comes from the old word ethnos and refers to the unity of people who believe they have common origins, values and beliefs. This research investigates the topic of “to what extent does ethnicity influence the political participation” for the Chechens and Circassians, among the ethnic groups that migrated to Turkey from the Caucasus. To be able to evaluate the Chechens and Circassians with a socio-political perspective, the study first examines the term ethnicity, political participation and then looks at the forced migration of Chechens and Circassians to Turkey. For examining the impact of ethnicity on the political participation, the data is collected via a questionnaire from two different districts in Göksun district of Kahramanmaraş province which host inhabitants from two various ethnic origins, “Korkmaz” district, hosting Circassians, and “Çardak” district, hosting Chechens. As a result of the analysis the political participation levels of two various groups were examined.

Keywords: Chechens, Circassians, ethnical identity, political participation.

Giriş

Etnisite kavramının kullanımı çok eski zamanlara dayanmakla birlikte zaman içerisinde kavramın anlam bakımından farklılaştığı görülmektedir. Modern dönem öncesinde daha çok dinsel farklılıklar ön planda tutulmuş ve bu farklılıklar üzerinden bir “öteki” tanımı yapılmıştır. Postmodern dönemde ise öngörülenin aksine devletlerarasındaki sınırların daha geçirgen olmasıyla, bu anlamda dünya tam olarak “küresel bir köy” haline gelememiş, yerelleşme olgusuyla birlikte etnisite ve kimlik temelli farklılıklara vurgu artmaya başlamıştır. Farklılıkların ön plana çıkarılmasıyla birlikte de “etnisite” veya bir başka ifadeyle “etnik köken” siyasal katılıma etki eden önemli faktörlerinden birisi halini almıştır. Bu noktadan hareketle bu araştırmada öncelikle akademik yazın taramasına dayalı olarak önce etnisite kavramı ve kuramları incelenmiş, ikinci olarak göç kavramı ve göç kuramları daha sonra da siyasal katılım ve siyasal katılıma etki eden faktörler ele alınmıştır. Araştırmaya altyapı oluşturmak amacıyla yapılan bu

kavramsal inceleme sonrasında Çeçenler ve Çerkesler hakkında genel bir inceleme yapılarak, Kafkasya'dan Anadolu'ya geliş süreçleri mercek altına alınmıştır. Daha sonra da etnisitenin siyasal katılıma etkisi yapılan anket çalışmalarından elde edilen veriler ile analiz edilmiştir.

Etnisite Kavram ve Kuramları

Etimolojik olarak bakıldığında etnisite teriminin kökenlerinin Antik Yunan'a kadar uzandığı anlaşılmaktadır. Antik Yunan döneminde kelimenin kökeni olan ethnos farklı biçimlerde kullanılmıştır. Sözcüğün İngilizcesi, Oxford İngilizce sözlüğüne ilk defa 1972 yılında girmiş ve ilk kullanan isim ise Amerikalı sosyolog David Riesman olmuştur (Eriksen, 33).

Konu üzerinde çalışan yazarlardan Stephen Cornell ve Dougnas Hartman'ın etnisite tanımını "verili etnisite, faydacı ve akışkan etnisite, düşünsel etnisite" olmak üzere üç grupta topladığı görülmektedir (Cornell ve Hartman, 26). Verili etnisite kapsamında kavram, evvelden gelen, toplumsal yaşamın değişmez verileri gibi algılanan kültürel bağlılıkları ifade etmektedir. Bu görüşe göre etnisite doğumun değiştirilemeyen koşullarından kaynaklanmaktadır (Somersan, 26). Faydacı (akışkan) etnisite amaca ulaşmak için araç olarak kullanılan grup aidiyetini tanımlamak için kullanılmaktadır (Somersan, 27). Üçüncü grup olan düşünsel etnisite ise insan icadı veya toplumsal/düşünsel olarak yapılandırılmış, kurgulanmış etnisite olarak karşımıza çıkmaktadır. Etnisitenin insanların bir icadı olduğu veya toplumsal olarak yapılandırıldığı ileri sürülmektedir (Cornell ve Hartman, 26). Kavramın tanımına bakıldığında, 21. yüzyılın başında Max Weber'in etnisiteyi "ortak kökenleri olduğuna inananların öznel inancı ve varsayılan kimlik olarak tanımladığı ve öneminin de nesnel bilgi olup olmamasından tamamen bağımsız olduğunu" belirttiği görülmektedir (Weber, 15-17).

Etnisiteye primordiyal (başlangıca ait olan, ilkel) ve araçsal etnisite olmak üzere iki farklı açıdan bakılmaktadır. Primordiyal yaklaşım, etnisiteyi doğuştan edinilen, doğduğu gibi doğal ve değiştirilemez bir bağlılık duygusu ve bundan doğan sosyal

dayanışma olarak görmektedir. Araçsalcı yaklaşımsa etnisitenin sosyopolitik koşulların inşa ettiği bir yapı olduğunu ve bir takım siyasal amaçlara ulaşmak isteyen siyasal elitlerce, bireyleri mobilize etmek için bir araç olarak kullanıldığı savını ileri sürmektedir (Kurubaş, 13-14). Araçsalcı yaklaşıma göre bir kişinin etnik bir gruba ait olma isteği, statü elde etme, maddi güç elde etme gibi kendi bireysel ihtiyaçlarının neticesi olarak görülmektedir (Esman ve Rabinovich, 12-13).

Bir diğer etnisite kuramı ise konstrüktivist yaklaşımdır. Bu yaklaşımın yöneldiği iki amaç vardır: Birincisi, primordiyal ve özsel olanın verilmişlikler değil insanlar tarafından özgün amaçlar için inşa edilmiş olduğunun gösterilmesidir. İkinci amaç ise dönemin sosyal bilimlerinin kültürler, uluslar ve etnik gruplar gibi karmaşık bütünlerin inşa edilmesine ne şekilde katkıda bulunduğunu göstermektir (Sağır ve Akılı, 17).

Siyasal Katılım Kavramı ve Kuramları

Siyasal katılım, en bilinen tabirle içinde bulunulan siyasal durumun devamlılığını veya değişimini amaçlayan her türlü vatandaşlık eylemi olarak tanımlanmaktadır. Geniş anlamda, siyasal karar almanın yanı sıra kamu hizmetlerinde çalışmayı ve bürokrasiyi de kapsamına aldığı değerlendirilmektedir (Duran, 132). Weiner'e göre, siyasal katılım yerel-ulusal hükümetin, herhangi bir düzeyinde görev yapan siyasi liderlerin kararlarını yasal ya da yasal olmayan yöntemlerle etkilemeyi amaçlayan, örgütlü ya da örgütsüz, sürekli ya da süreksiz olarak yapılan eylemler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Weiner, 164).

Kapani, siyasal katılımın sadece oy vermek anlamına gelmediğini, bu konuda duyulan basit bir meraktan, yoğun bir eyleme kadar uzanan geniş bir tutum ve faaliyet alanını kapsadığını belirtmektedir. Dolayısıyla siyasi temsil süreci de geniş bir yelpaze oluşturan siyasal katılımın en önemli ve aktif bileşenlerinden birisini teşkil etmektedir (Kapani, 144).

Siyasal katılım genel olarak (1) *Geleneksel Katılım Modeli*, (2) *Geleneksel Olmayan Katılım Modeli* ve (3) *Postmodern Katılım* olmak üzere üçe ayrılarak incelenmektedir.

Geleneksel Katılım Modeli: Geleneksel katılımın en bilinen ve en yaygın örneği “oy verme” işlemidir. Oy verme yanında seçim kampanyalarına aktif olarak katılmak, siyaset ve seçim konusunda başkalarıyla konuşmak- tartışmak, siyasi partilere üye olmak, siyasi alanda etkinlikte bulunan dernek çalışmalarına katılmak da bu kapsam içerisinde yer almaktadır (Özyurt, 291).

Geleneksel Olmayan Katılım Modeli: Bu modeldeki fiillere bildiri dağıtmak, siyasal amaçlı dilekçe vermek, gösteri, yürüyüşlere ve mitinglere katılmak örnek gösterilebilir. Bu siyasal katılım türü vatandaşların siyasal olarak kendini ifade etmelerinde siyasal partiler dışındaki alternatifleri kapsamına almaktadır.

Postmodern Katılım Modeli: Özellikle teknolojinin gelişmesi ve internet ağlarının yaygınlaşmasıyla birlikte, vatandaşların internet üzerindeki siyasal etkinliklerini kapsayan bu katılım biçimi dijital katılım olarak da adlandırılmaktadır (Griffin, 153). Post modern katılımın üç önemli boyutu mevcuttur: “internet, sivil toplum ve yeni sosyal hareketler”. Birinci boyutta internet ortamındaki protesto etkinliklerine katılmak, internet ortamında örgütlenmek, internet üzerinden dayanışma ve yardımlaşma gerçekleştirmek vb. faaliyetler yer almaktadır. İkinci boyutta sivil toplum kuruluşlarına üyelik (Erdoğan, 10), üçüncü boyutta ise tek sorun temelli “yeni sosyal hareketler” içinde sempatican veya aktivist olarak etkinlikte bulunmak yer almaktadır (Melucci, 281). Post modern katılım kalıpları siyasetin anlam ve alanının yeniden tanımlanmasını gerekli kılmıştır. Çünkü çağımızda yaşanan teknolojik gelişmeler, bilgi alışverişindeki hızlanmalar, etkileşimlerde yaşanan derinlik sosyal hareketlilik olmaktan çıkarak siyasal alana da etki etmiştir.

Çerkesler

Kafkasya'nın yerli halkı olan Çerkeslerin tarihi vatanı Osmanlı kaynaklarında *Çerkezistan*, Batılı ve Rusça kaynaklarda ise *Çerkesya* olarak adlandırılan, Kuzey Kafkasya'nın batı ve orta bölgesidir. Çarlık Rusyası'nın bölgeyi 1750'lerden itibaren başlayan işgali Kafkas-Rus Savaşı olarak bilinen ve 1864 yılında sona eren uzun ve kanlı bir savaş yol açmıştır. Bu savaşa ve Rusya'nın kolonizasyonuna bağlı olarak 1850'lerin sonundan

1864'e kadar Çerkes nüfusunun büyük çoğunluğu vatanlarından sürgün edilmiş ve Osmanlı topraklarına yerleşmişlerdir. 20. yüzyıl başlarına kadar aralıklarla devam eden bu göç hareketi sonucunda bir milyonun üzerinde Çerkesin Osmanlı Devleti'nin Anadolu, Balkanlar ve Ortadoğu topraklarına yerleştiği tahmin edilmektedir.

Çerkesler geç Müslüman olan bir toplumdur. 16. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti ve Kırım Hanlığı aracılığıyla Müslüman (Sunni-Hanefi) olmuşlardır. Bazı grupları sınıflı toplum yapısına sahiptir (Polovinkina, 55-60).

Çerkesler Göksun bölgesine 1860'lı yıllarda yerleşmiştir. Bugün Göksun'a bağlı 15 kadar Çerkes köyü bulunmaktadır ve bu köylerin çoğu Kabardey bölgesinden gelmiştir. Araştırmamızın konusu olan Korkmaz köyü de Çerkeslerin Kabardey grubuna ait bir köydür.

Çeçenler

Çeçenler Kafkasya'nın kuzeydoğusundaki Suşka, Argun ve Aksay nehirlerinin dağlık vadilerinde, düzlükte ise Terek nehrinin orta akıntısına kadar olan bölgede yaşıyorlardı. 18. yüzyılda düzlüklere yerleşmeye başladılar.

18. yüzyıl sonlarından itibaren başlayan Çeçenlerin Rus birliklerine karşı mücadelesi 1830'lardan itibaren Gazi Muhammed, Hamzat ve İmam Şamil gibi dini liderlerin önderliğinde, Şamil'in teslim olduğu 1859 yılına kadar sürdü.

Çeçenler Çerkeslere göre çok daha erken Müslüman olan bir halktır, fakat İslamiyetin tam olarak yerleşmesi 18. yüzyıla kadar sürmüştür. Yine Çerkeslerden farklı olarak Çeçenler Şafiidir. 19. yüzyılın ilk çeyreğinde Çeçenistan'da Kadiriye ve Nakşibendi tarikatları yayılmıştır (Kuznetsov, 46, 47).

Çeçenler Osmanlı topraklarına 1865 yılında yerleşmişlerdir. O dönemde bölgenin komutanı olan general Musa Kunduhov, Babialı'nın onayını alarak Haziran 1865'te büyük çoğunluğu Çeçenlerden oluşan 23 bin kişilik bir kafiyeyle karayoluyla Kars'a getirmiştir. Bu grubun büyük çoğunluğu (3500 hane) Diyarbakır ve Halep vilayetlerine, kalan bölümü de (1500 hane) Sivas vilayetine yerleştirilmiştir (Chochiev, 5-7).

Çardak köyü, bu şekilde, 1865 yılında Halep vilayetinin Maraş sancağı sınırları içinde kurulmuştur. Türkiye'de bulunan 25 Çeçen köyü içinde en büyük köylerden biridir.

Araştırma Yöntemi

Bu çalışmanın ana amacı, sürgünle Anadolu'ya gelen Kafkas halklarından Çerkeslerin ve Çeçenlerin siyasal katılım düzeylerini ortaya koymak, siyasal katılıma etki eden faktörleri bahse konu etnik gruplar açısından incelemektir.

Bu kapsamda araştırmanın sınırlılıklarını aşağıdaki şekilde sıralamak mümkündür:

Araştırmanın konusu Kahramanmaraş ili Göksun ilçesi Korkmaz köyü (Çerkes) ile Çardak ilçesi Çeçen köyünde yaşayan etnik grupların siyasal katılım düzeyleri ile sınırlıdır. İki köy de 2012 yılında mahalle statüsü almıştır. Araştırmanın evreni ise yukarıda belirtilen iki köyde yaşayan etnik gruplarla sınırlı tutulmuştur. İki köyün seçmen nüfusu 2018 yılı seçimleri için iki köyün muhtarlıklarına asılan seçmen listelerine göre toplam 1.391 kişiden oluşmaktadır. Buna bağlı olarak örneklem % 95 güven düzeyi ile % 5 hata payı ile tespit edilmiştir (Cohen, Manion ve Morrison, 95) ve 302 birey olarak hesaplanmıştır. Tespit edilen 302 kişiye, güven düzeyini arttırmak için 32 kişi daha eklenerek 334 kişiden oluşan örneklem sayısına ulaşılmıştır. Araştırmada toplanan veriler, anket sorularına verilen cevaplar ile sınırlıdır.

Araştırma kapsamında test edilen hipotezler ise şunlardır:

H1. Katılımcıların yaşı yükselince siyasal katılımı da yükselmektedir.

H2. Erkeklerin katılımı kadınlara oranla daha yüksektir.

H3. Evli olan katılımcılardan eşler birbirlerinin katılım kararlarını etkilemektedir.

H4. İş/Arkadaş ortamı siyasal katılım tercihlerinin şekillenmesini etkilemektedir.

H5. Bireylerin gelir düzeyi arttıkça siyasal katılım düzeyi de artmaktadır.

H6. Bireylerin eğitim düzeyi arttıkça siyasal katılım düzeyi de artmaktadır.

H7. Bireyin anne/baba eğitim düzeyi yükseldikçe siyasal katılım düzeyi de artmaktadır.

H8. Bireylerin yaşadıkları yer/bölge siyasal katılımlarını etkilemektedir. Büyükşehirlerde katılım oranı kırsal kesime oranla daha yüksektir.

H9. Mesleği gereği topluluk içinde kendini ifade etme, yasaları iyi bilme, hakları tanıma, isteme ve kullanabilme becerilerine sahip olan bireyler diğerlerine göre siyasal katılımı daha fazla faaliyette bulunmaktadır.

H10. Sosyal medya kanallarını aktif kullanan bireylerin katılımı daha yüksektir.

H11. Bireylerin etnik kimlikleri ve bu etnik kimliğe mensup olanlara uygulanan politikalar siyasal katılımlarını etkilemektedir.

Veriler anket vasıtasıyla toplanmıştır. Araştırma anketi iki bölümden ve toplam 27 sorudan oluşmaktadır. Bu makalede etnisite temelli çalışıldığından kapsam dışında kalan siyasal katılım soruları çıkarılmıştır. Anketin birinci bölümü kişisel bilgilerle ilgili demografik yapı sorularını içermekte, ikinci bölümü ise etnisite ve siyasal katılım tercihleri ile ilgili sorulardan oluşmaktadır. Verilerin analizi için SPSS 24.01 istatistik paket programı kullanılmıştır. Demografik değişkenler, aralarındaki anlamlı fark ilişkisi bulunan siyasal katılım soruları üzerinden yorumlanmıştır. Bu anlamlı ilişki analizi için Ki-Kare ilişki analizi kullanılmıştır. Ki-Kare testi gözlenen frekanslar ile (G), beklenen frekanslar (B) arası farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığı temeline dayanmaktadır. Ki-kare dağılımı iki bağımsız niteliksel kriteri test etmek için kullanılmaktadır (Güngör ve Bulut, 84-85).

Araştırma sürecinde bilimsel araştırma etiğine uygun şekilde davranılmış, tüm araştırma katılımcıları araştırmaya katılımın gönüllü olduğu yönünde bilgilendirilmiştir. Veriler kişilerin ayırt edilebilirliğinin önüne geçecek şekilde kodlanarak saklanmıştır.

Örneklemin Yapısı

Bu bölümde araştırmanın demografik bağımsız değişkenlerine ilişkin veriler sunulacaktır. Araştırmaya katılanların 135'i (% 40,4) kadın, 199'u (% 59,6) erkektir. Katılımcıların 159'u (% 47,6) kendisini Çeçen ve 175'i (% 52,4) kendisini Çerkes olarak

tanımlamıştır. İki etnik grubun araştırmaya katılımı yaklaşık aynı düzeydedir.

Araştırma katılımcılarının yaş aralığı dağılımı şu şekildedir: 18-25 yaş arası 190 kişi (56,9), 26-35 yaş arası 60 kişi (17,9), 36-45 yaş arası 37 kişi (% 11,1), 46 ve üzeri 47 kişidir (% 14,1). Araştırmacının ankete katılımı arttırmak için düzenlediği internet anketi ve yüz yüze yaptığı anket verilerine göre araştırma anketine katılan yaş grupları açısından, genç nüfus ve orta yaş kategorisinde yer alan grubun katılımının daha yüksek olmasının sebebinin, gençlerin internet anketine katılımına daha açık ve aşına olmalarıdır. Teknolojiye yatkınlık ve kullanım konusunda X, Y ve Z kuşakları arası farklılıklara bağlı olarak genç yaştaki katılımcıların yeniliklere daha açık olmasının bu durumu etkilediği düşünülmektedir. Yine araştırmacının yaşının genç nüfusa yakın olması da bu gruplara ulaşmasını kolaylaştırmıştır.

Araştırmaya katılanların 50'si (% 15) köy/kasaba gibi kırsal yerleşim biriminde, 41'i (% 12,2) ilçede, 47'si (% 14,1) şehirde, 196'sı (% 58,7) büyükşehirde yaşamaktadır. Araştırma katılımcıları aslen bu köylerden olup katılımcıların belirli kısmı çeşitli sebeplerle (iş imkanı, eğitim gibi) köyler dışında bulunabilmektedir. Ancak aidiyet anlamında bulunduğu köy ile bağlantı kurmakta ve nerelisin sorusuna köyünün adını vermektedir.

Araştırma katılımcılarının çalışma durumlarına göre öğrenci 125 kişi (% 37,4), öğretmen 17 kişi (% 5,2), işsiz 8 kişi (% 2,4), ev hanımı 21 kişi (% 6,3), çiftçi 14 kişi (% 4,2), emekli 20 kişi (% 6,0), serbest meslek 14 kişi (% 4,2), özel sektör 88 kişidir (% 26,2). Araştırmaya katılan en kalabalık grup % 37,4 ile öğrencilerden oluşmaktadır. Onu ikinci sırada % 26,2 ile özel sektör çalışanları takip etmektedir.

Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında ise ilköğretim mezunu 35 kişi (% 10,5), lise mezunu 135 kişi (% 40,4), ön lisans ve lisans mezunu 142 kişi (% 42,5), lisansüstü mezunu 22 kişidir (% 6,6). Eldeki verilere göre, araştırma kapsamındaki gruplar ve bölge açısından eğitim düzeyinin yüksek olduğunu belirtmek mümkündür. Ancak online anket verileri de eğitim düzeyini

etkilemektedir. Bu durum eğitimin siyasal katılımı arttırdığı hipotezini doğrulamaktadır.

Katılımcıların gelir düzeyi sorulduğunda 73 kişi (% 21,9) 0-500 TL arası, 40 kişi (% 12,0) 501-1000 TL arası, 36 kişi (% 10,8) 1001-1500 TL arası, 51 kişi (% 15,2) 1501-2000 TL arası, 25 kişi (% 7,5) 2001-2500 TL arası, 109 kişi (% 32,6) 2501 TL ve üzeri gelire sahip olduğunu belirtmiştir. Bu düzey bireysel bir geliri temsil etmektedir.

Katılımcıların ebeveyn eğitim düzeyine bakıldığında ise annesi okuryazar olmayan 46 kişi (% 13,8) babası okuryazar olmayan 16 kişi (% 4,8) olarak bildirilmiştir. Annesi ilköğretim düzeyinde olan 192 kişi (% 57,4) babası ilköğretim mezunu olanlar ise 177 kişi ile % 53'ü en büyük kısmını oluşturmaktadır. Lise düzeyinde eğitimi olan anne 64 kişi (% 19,2) baba 74 kişi (% 22,1), annesi üniversite düzeyinde olan 32 kişi (% 9,6) ve babaları üniversite mezunu olanlar 67 kişi ile % 20,1'i'dir. Bu durumda örneklemedeki bireylerin % 30'dan fazlasının annesinin lise veya üstü eğitime sahip olduğu babaları açısından lise ve üzeri düzey mezunu olanların oranının % 42,2 olduğu gözlemlenmiştir. Bu annelere nazaran % 10 daha yüksek bir orandı. Yine babası okuryazar olmayanların oranı % 4,8 iken, annesi okuryazar olmayanların oranı ise % 13,8 olduğundan kadınların eğitimin dışında kalma oranının daha yüksek olduğu gözlenmiştir.

Araştırma sonuçları genellikle örneklemedeki okuryazarlık oranının yüksek olduğunu, hem evde hem dışarıda bu eğitimin de etkisiyle büyük bir ekseriyetin günlük hayatında Türkçe konuştuğunu göstermektedir. Etnik bağlılık ve kültürel kodlar açısından dilin de ayrı ve özel bir önemi olduğunu da belirtmekte fayda vardır. Çeçen ve Çerkeslerin evde ve ev dışında genellikle – evde % 72,2; ev dışında % 85- Türkçe konuştuğu tespit edilmiştir. Somersan'ın postyapısalcı ekolüne göre, dil dışında ne gerçek, ne özne, ne kimlik, ne de etniklik mümkün değildir (Somersan, 2004: 29-30). Bu bağlamda bölgede yaşayan Çeçenlerin ve Çerkeslerin kendi etnik kimliklerini koruyor olmakla birlikte günlük hayatta yaygın olarak Türkçe konuştukları için vatandaşı oldukları ülkeye dair de bir kimliği benimsemiş olduklarını değerlendirmek mümkündür.

Etnisite ve Siyasal Katılım

Araştırma kapsamında katılımcılara “Sen kimsin ve kendini nasıl tanımlarsın?” sorusu sorulmuştur. Katılımcıların % 53,9’u “etnik kimliğim ile” cevabını vermiştir. Onu ikinci sırada % 22,5 oranı ile “milli kimliğim ile” cevabı izlemektedir. Bu da bahse konu etnik gruplarca, etnik kimliğin milli kimlik ve diğer kimliklerin önünde tutulduğu görülmektedir. Katılımcıların % 14,1’i bağlı olduğum topluluğun ismiyle; % 8,1’i dini kimliğimle (genellikle Çerkeslerin tercih ettiği yanıt); % 1,5’u mezhebim ile (genel olarak Çeçenlerin tercih ettiği yanıt) cevabını vermiştir.

Araştırmaya katılan seçmenlerin “Yaşadığınız yerde farklı etnik kimliğe mensup insanları bir arada tutan en önemli faktör nedir?” sorusuna katılımcıların neredeyse yarısı hoşgörü ve uzlaşmacı tutumdan yana tercih kullanmışlardır. Onu ikinci olarak ortak ekonomik hayat gibi pragmatist kaygılar takip etmektedir.

Tablo 1. *Yaşadığınız yerde farklı etnik kimliğe mensup insanları bir arada tutan en önemli faktör nedir?*

Yaşadığınızın yerde farklı etnik kimliğe mensup insanları bir arada tutan en önemli faktör nedir?	Sayı	Yüzde (%)
Ortak ekonomik hayat	72	21,6
Akrabalık bağları	54	16,2
Dini bağlar	44	13,2
Hoşgörü ve uzlaşma kültürü	159	47,6
Baskıcı devlet politikaları	5	1,5
Toplam	334	100,0

Araştırma kapsamında sorulan “Siyasete katılım düzeyiniz nedir?” sorusuna verilen cevaplar analiz edildiğinde katılımcıların oy vermek ve siyaset ve seçim konusunda başkaları ile tartışmak gibi geleneksel katılım modelini ağırlıklı olarak kullandıkları ve siyasal anlamda katılımı “sadece oy verme” gibi asgari düzeyde tuttukları görülmektedir.

Tablo 2. Siyasete Katılım Düzeyiniz Nedir?

Siyasete Katılım Düzeyiniz Nedir?	Sayı	Yüzde (%)
Hiçbir siyasi faaliyette bulunmam.	92	27,5
Sadece seçimlerde oy veririm.	115	34,4
Siyasi konuları takip eder, çevremdeki insanlarla konuşur, tartışırım.	109	32,6
Mitinglere ya da siyasi toplantılara katılırım.	4	1,2
Siyasi parti ya da derneklere üye olur ve aktif olarak görev alırım.	14	4,2
Toplam	334	100,0

Araştırma katılımcılarının “Herhangi bir Sivil Toplum Kuruluşuna üyeliğiniz var mı?” sorusuna verdikleri cevaplarda mevcut üyeliklerinin büyük çoğunluğunun Kafkas Kültür dernekleri gibi kültürel, geleneksel değerlerin devamını sağlama amacı taşıyan etno-kültürel nitelikteki kuruluşlara üyeliklerden ibaret olduğu anlaşılmıştır. Katılımcıların 204’ü yani % 61,1’i ise herhangi bir üyeliği olmadığı cevabını vermiştir. Dernekler Dairesi Başkanlığı’nın verilerine göre Türkiye’de -gerçek kişi olarak- yaklaşık 11 milyon (Türkiye geneli % 12) dernek üyesi bulunmaktadır. Araştırma grubumuzun STK üyeliğini dernekler üzerinden değerlendirdiğimizde Türkiye geneli dernek üyeliğine kıyasla siyasal katılımın yüksek olduğu görülmektedir (DDK, 2018).

Araştırma katılımcılarının “Herhangi bir partiye, parti koluna üyeliğiniz var mıdır?” sorusuna seçmen grubun % 11,4’ü “evet”, % 88,6’sı ise “hayır” cevabını vermiştir. Siyasi partilere üye olmak da geleneksel siyasal katılım modeli içerisinde yer almaktadır. Soruya verilen “evet” cevabının çoğunluğunu öğrenciler ve avukat, diyetisyen, mühendis gibi özel sektör meslek grupları oluşturmaktadır. Bu da eğitimin siyasal katılımı arttırdığı hipotezini doğrulamaktadır. Türkiye geneli katılım ile kıyasladığımızda Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı verilerine göre 11 milyon siyasi parti üyesi bulunmaktadır. Bu rakam ülkedeki seçmen nüfusunun % 5’ine denk gelmektedir. Örneklemdeki bireyler ortalamasında “siyasi parti üyeliği” durumunun Türkiye genelinin üzerinde olduğu ortaya çıkmaktadır.

“Önemli gördüğünüz bir konuda yürüyüş, protesto, gösteri veya imza kampanyasına katılır mısınız?” sorusuna katılımcılar % 65,3 oranında “evet”, % 34,7 oranında “hayır” cevabını vermiştir. Gösteri ve yürüyüş eylemlerine katılmanın bu gruplarda geleneksel olmayan siyasal katılımlar kapsamında değerlendirildiği ve gerektiğinde katılım sağlamaya istekli olduğunu ortaya çıkmaktadır.

Siyasal katılıma etki eden faktörler açısından ilgili iki etnik grubu bölgesel faktörlerin çok fazla etkilemediğini söylemek mümkündür.

Tablo 3. Yaşadığınız yer siyasal gelişmelere olan ilginizi nasıl etkiliyor?

Yaşadığınız yer siyasal gelişmelere olan ilginizi nasıl etkiliyor?	Sayı	Yüzde (%)
Olumlu	67	20,1
Olumsuz	63	18,9
Etkilemiyor	155	46,4
Fikrim Yok	49	14,7
Toplam	334	100,0

Aşağıda ise “Kamuoyu gündemini en çok nereden takip edersiniz?” sorusuna verilen cevapların dağılımları Tablo 4’de gösterilmekle birlikte, tablodaki verilerden gündem takibinde ağırlıklı olarak sosyal medyanın kullanıldığı dikkat çekmektedir. Onu geleneksel medya izlemektedir. En düşük oran ise % 4,8 ile aile ve arkadaş grupları seçeneğine aittir.

Tablo 4. Kamuoyu gündemini en çok nereden takip edersiniz?

Kamuoyu gündemini en çok nereden takip edersiniz?	Sayı	Yüzde (%)
Sosyal medya ve internet	233	69,8
Geleneksel medya (TV, radyo, gazete)	85	25,4
Aile ve arkadaş grupları	16	4,8
Toplam	334	100,0

Araştırmaya katılan etnik gruplar aşağıdaki tablodaki verilerden de görüleceği üzere “Herhangi bir siyasi olayla veya gündemle ilgili düşüncenizi, desteğinizi veya tepkinizi genelde nasıl gösterirsiniz?” sorusuna ağırlıklı olarak “fikrimi beyan etmem ve sadece sosyal medya aracılığı ile” cevabını vermişlerdir. Siyasal katılımı asgari düzeyde tutmayı veya alternatif olarak postmodern katılım ve geleneksel olmayan katılım yolunu tercih etmektedirler.

Tablo 5. Herhangi bir siyasi olayla veya gündemle ilgili düşüncenizi, desteğinizi veya tepkinizi genelde nasıl gösterirsiniz?

Herhangi bir siyasi olayla veya gündemle ilgili düşüncenizi, desteğinizi veya tepkinizi genelde nasıl gösterirsiniz?	Sayı	Yüzde (%)
Sadece sosyal medya aracılığı ile	113	33,8
Sadece sokak eylemlerine katılarak	4	1,2
Hem sosyal medyadan hem de sokak eylemlerine katılarak	54	16,2
Gündemle ilgili fikrimi beyan etmem	163	48,8
Toplam	334	100,0

“En son seçimde oy kullandınız mı?” sorusuna araştırma kapsamındaki seçmenlerin % 73,7’si “evet”, % 26,3’ü “hayır” cevabını vermiştir. TÜİK verilerine göre 2017 yılında yapılan halk oylamasına katılım oranı % 85,4 oranında gerçekleşmiş olduğundan örneklem grubunun katılımının Türkiye geneli katılımın altında olduğunu söyleyebiliriz (TÜİK, 2017).

Tablo 6. Seçimlerde Oy kullanımına İlişkin Frekans ve Yüzdeler

	En son seçimde oy kullandınız mı?		Önümüzdeki seçimde oy kullanacak mısınız?	
	Sayı	Yüzde (%)	Sayı	Yüzde (%)
Evet	246	73,7	292	87,4
Hayır	88	26,3	42	12,6

Bu çalışmada verileri toplayabilmek amacıyla yürütülen anket çalışması, 24 Haziran Cumhurbaşkanlığı ve 27. Dönem Milletvekilleri seçiminden hemen önce yapılmıştır. En son seçimde oy kullandığını belirten katılımcıların oranı % 73,7'dir. Bir sonraki seçimde yani 2018 yılı Cumhurbaşkanlığı ve milletvekilleri seçiminde oy kullanacağını belirtenlerin oranı ise % 87,4'tür. Bu yüzdeler oran Türkiye geneli seçimlere katılma oranı ile yaklaşık aynı düzeydedir.

Yapılan gözlemlere ve anket sorularından elde edilen verilere göre söz konusu etnik grupların siyasal katılım tercihlerinin şekillenmesinde en çok *parti icraatları*, *parti ideolojisi* ve *parti liderlerinin* etkili olduğu gözlemlenmiştir. “beni temsil edecek aday bulamadım, oy pusulam başka yerdeydi ve siyasete tamamen ilgisizim” oy kullanmama sebepleri olarak öne çıkmaktadır. Yine “Beni temsil edecek bir aday bulamadım” yanıtının tercih edilmesi siyasal bir tepki olarak da değerlendirilebilir. Seçmenler oy kullanmayarak siyasal ilgisizlik göstermemekte bir anlamda söz konusu durumu kendilerince protesto etmektedirler (Erdoğan, 5).

“Adayların ve siyasi partilerin radyo, TV konuşmalarını ve güncel açık oturumlarını izlemeye vakit ayırır mısınız?” sorusuna verilen cevaplar cinsiyet değişkeni açısından değerlendirildiğinde kadınların % 48,1'i evet, % 51,9'u hayır cevabını vermiştir. Erkeklerin % 63,8'i evet, % 36,2'si ise hayır cevabını vermiştir. Erkeklerin, radyo ve TV üzerinden siyasi içerikli açık oturumları izlemeye daha fazla vakit ayırdığı görülmekte ancak rakamlar arası makasın sanıldığı kadar açık olmadığı ortaya çıkmaktadır.

“Kamuoyu gündemindeki konuları en çok nereden takip edersiniz?” sorusuna kadınların % 77,8'i sosyal medya ve internet, % 19,2'ü geleneksel medya, % 3'ü aile ve arkadaş grupları cevabını vermiştir. Erkeklerin % 64,3'ü sosyal medya ve internet, % 29,6'sı geleneksel medya ve % 6'sı aile ve arkadaş grupları cevabını vermiştir. Elde edilen veriler postmodern siyasal katılımın önemini göstermektedir. İnternet, sosyal medya kullanımı geleneksel medyanın önündedir. “Erkeklerin siyasal katılımı kadınlara oranla daha yüksektir” hipotezine bakıldığında

ise kadınlar ile erkekler arasında siyasal katılım açısından kayda değer bir farklılık bulunmadığı görülmektedir.

“Seçimlerde oy kullanır mısınız?” sorusu “yaş” bağımsız değişkenine göre incelendiğinde yaş grupları arasında çok büyük bir farklılık gözlenmemektedir. Genel olarak farklı yaş gruplarının soruya verdikleri evet ve hayır cevaplarının oranı yaklaşık aynı düzeydedir. Yaş grupları açısından bakıldığında 26-35,36-45,46 ve üzeri % 95’in üzerinde evet yanıtını verirken 18-25 yaş grubu açısından evet ve hayır cevaplarının birbirine yakın olduğu ve % 50’ler civarında olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durumun, gruptaki öğrenci yoğunluğunun fazla olması ve oy kullanacakları yerden farklı bir yerde yaşamalarından kaynaklandığı değerlendirilmektedir. Veriler üzerinden hareket edecek olursak “katılımcıların yaşı yükselince siyasal katılımı da yükselmektedir” hipotezi doğrulanmamaktadır.

2018 yılı seçimlerinde siyasetçilerin ve medya grubunun da üzerinde durduğu en önemli konu genç katılımcılardır. Seçilme yaşının 18’e çekilmesi de bunun önemli bir göstergesidir. Genç katılımcı seçmen grubu seçimlere kayıtsız kalmamakta ve siyasal gelişmeleri yakından takip etmektedirler. Genç nesil iletişim kanallarını çok iyi kullanmaktadır.

“Herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye misiniz?” sorusuna verilen cevaplar meslek değişkenine göre incelendiğinde “evet” cevabını veren meslek gruplarından en yüksek oranın % 42,3 ile öğrencilere ve % 29,2 ile özel sektör grubu ait olduğu görülmektedir. % 28,5 diğer gruplar (ev hanımı, işsiz vd.) oluşturmaktadır. Öğrencilerin üyelikleri daha çok Kafkas kökenlilerin gelenek ve göreneklerini sürdürmek için kurdukları derneklere üyelikten oluştuğu gözlenmiştir. Onu özel sektör grubu takip etmektedir. Avukat, mühendis, diyetisyen vb. gibi özel sektör grubunun siyasal katılımı daha yüksektir.

“Önemli gördüğünüz bir konuda yürüyüş, protesto, gösteri veya imza kampanyasına katılır mısınız?” sorusuna “evet” yanıtını verenlerin meslek grupları arasındaki dağılımlarında en büyük payın % 39,4 oranında öğrenci meslek grubunda, % 28,4 özel sektör grubundadır. Dikkat çekici bir diğer nokta da “hayır” yanıtını verenlerin meslek grubuna göre dağılım oranlarına

bakıldığında bu iki meslek grubunun yani öğrencilerin ve özel sektör grubun (avukat, psikolog gibi) oranının diğer meslek gruplarına kıyasla daha yüksek olduğudur.

“En son seçimde oy kullandınız mı?” sorusuna “evet” cevabını veren katılımcıların % 51,2’si ön lisans-lisans mezunu, % 28,9’u lise mezunu, % 11,8’i ilköğretim mezunu, % 8,1’i lisansüstü mezunudur. “Hayır” cevabı veren katılımcıların % 72,7’si lise mezunu, % 18,2’si ön lisans-lisans mezunu, % 6,8’i ilköğretim, % 2,3’ü lisansüstü mezunudur. En yüksek katılımı ön lisans - lisans mezunları grubu oluşturmakta, onu lise mezunları izlemektedir. Daha önce de değindiğimiz gibi eğitim düzeyinin yükselmesine paralel olarak siyasal katılmanın düzeyi artmaktadır. Çünkü eğitilmiş birey siyasal sistem hakkında daha fazla bilgiye sahip olmakta ve siyasal katılma faaliyetleri için gerekli olan yeteneğin kendisinde olduğunu düşünmektedir. Bu doğrusal ilişki gösteri yürüyüşleri, bildirimler, açık oturumlar düşünüldüğünde daha net ortaya konulmaktadır.

Postmodern katılım modellerinden birisi olan sivil toplum kuruluşlarına üye olmak eğitim durumu bağımsız değişkeni açısından ele alındığında “Herhangi bir STK’a üye misiniz?” sorusuna “evet” cevabını verenlerin % 50,8’i ön lisans - lisans mezunu, % 35,4’ü lise, % 8,5’i lisansüstü, % 5,4’i ilköğretim mezunudur. “Hayır” cevabını verenlerin % 43,6’sı lise, % 37,3’ü ön lisans-lisans, % 13,7’si ilköğretim, % 5,4’ü lisansüstü mezunudur. Eğitim durumu ile STK üyeliği arasında anlamlı düzeyde fark bulunmaktadır. En yüksek katılımın ön lisans- lisans düzeyinde olduğu görülmektedir.

Gelir düzeyi arttığında söz sahibi olma anlamında kendisini daha güçlü hisseden bireyin siyasal katılımı da artmakta hipotezi doğrulanmaktadır. STK üyeliği ile gelir düzeyi arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur. “STK üyeliğiniz var mı?” sorusuna “evet” cevabı veren katılımcıların gelir düzeyine göre dağılımları incelendiğinde; % 41,5 oranı ile 2.500TL ve üzeri gelir grubunda en yüksek oran gözlemlenmiştir. Bu kategoriyi % 21,5 ile 2. sırada 0-500TL arası gelir grubu takip etmektedir. Araştırma anketine katılan öğrencilerin Kafkas kültür derneklerine üye olması nedeniyle en yüksek gelir düzeyi grubunu en düşük gelir düzeyi

grubu izlemektedir. Bu sebeple eldeki verilerimize göre gelir düzeyi bağımsız değişkeni ile STK üyeliği arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır hipotezimiz doğrulanmaktadır. Gelir düzeyi arttıkça bireylerin katılımı da artmaktadır.

Etnik köken bağımsız değişkenine göre siyasal katılım durumu Tablo 7’deki verilere göre iki etnik grupta da benzer sonuçlar görülmektedir:

Tablo 7. *Etnik Kökeniniz ile “Herhangi bir partiye, parti koluna üyeliğiniz var mı?” Sorusu arasındaki Ki-Kare İlişki Analizi*

Etnik Köken	Çeçen		Çerkes		Toplam		x ²	sd	p
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%			
Evet	26	16,4	12	6,9	38	11,4	7,449	1	,006
Hayır	133	83,6	163	93,1	296	88,6			
Toplam	159	100	175	100	334	100,0			

Tablo 7’de görüleceği üzere, Etnik köken bağımsız değişkenine göre “parti, parti kolu üyeliğiniz var mı?” sorusuna Çeçenler % 16,4 oranında evet % 83,6 hayır yanıtını verirken; Çerkesler % 6,9 evet % 93,1 oranında hayır yanıtını vermiştir. İki etnik köken de Türkiye’ye sürgünleri ve Türkiye’de buldukları süre zarfında uygulanan politikalar açısından benzer tarihsel süreçlerden geçmişlerdir. Etnik gruplara içerisinde buldukları ülkede uygulanan politikalar siyasal katılımlarını da etkilemektedir. Çeçen ve Çerkes etnik grupları açısından siyasal katılımı değerlendirdiğimizde anlamlı farklılıklar bulunmaktadır. Bireylerin etnik kimlikleri ve bu etnik kimliğe mensup olanlara uygulanan politikalar siyasal katılımlarını etkilemektedir. Siyasi parti üyeliği açısından değerlendirildiğinde örneklem grubumuzda Çeçenlerin katılımı Çerkeslere göre daha yüksektir. Ancak iki etnik grup için de siyasi parti üyeliği oldukça düşüktür ve siyasi parti üyeliğinde Türkiye ortalamasının altında kalmaktadır.

Yaşanılan yer bireylerin siyasal katılımlarını etkilemektedir. Büyükşehirde yaşayan bireyler katılım olanaklarının da daha

kapsamlı ve siyasal oluşumların daha çok olması sebebiyle daha fazla katılım sağlamaktadır. STK üyeliği ile yaşanan yer arasında anlamlı istatistiksel fark bulunmaktadır ve söz konusu hipotez doğrulanmaktadır. Araştırma anketine katılan katılımcılardan STK üyeliğine “evet” yanıtını verenlerin % 26,6’sı büyükşehirde, % 7,5’i şehirde, % 3,3’ü ilçede, % 1,5’i köyde yaşamaktadır. “Hayır” yanıtını verenlerin yani STK üyeliğim yok diyenlerin % 32’si büyükşehirde, % 13,5’i köyde, % 6,6’sı şehirde, % 9,0’u ilçede yaşamaktadır. Yaşanılan yer açısından büyükşehirler sundukları imkânlar sebebi ile katılımın en yüksek olduğu yerlerdir.

Tablo 8. Yaşadığınız Yer ile “Herhangi bir Sivil Toplum Kuruluşuna (dernek, vakıf) üyeliğiniz var mı?” Sorusu arasındaki Ki-Kare İlişki Analizi

Yaşanılan Yer	Evet		Hayır		Toplam		x ²	Sd	p
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	+			
Köy/Kasaba	5	3,8	45	22,1	50	15,0	27,609	3	,000
İlçe	11	26,8	30	14,7	41	12,3			
Şehir	25	19,2	22	10,8	47	14,1			
Büyükşehir	89	68,5	107	52,5	196	58,6			
Toplam	130	100	204	100	334	100,0			

Adayların ve siyasi partilerin radyo, TV konuşmalarını ve güncel açık oturumlarını izlemeye vakit ayırmaya “evet” yanıtını veren katılımcıların % 3,8’i köyde, % 26,8’i ilçede, % 19,2’si şehirde, % 68,5’i büyükşehirde yaşamaktadır. “Hayır” yanıtını verenlerin % 22’si köyde, % 14,7’si ilçede, % 10,8,% 52,5’i büyükşehirde yaşamaktadır.

Tablo 9. Yaşadığınız Yer ile “Kamuoyu gündemindeki konuları en çok nereden takip edersiniz? Sorusu arasındaki Ki-Kare İlişki Analizi

Yaşanılan Yer	Kamuoyu gündemindeki konuları en çok nereden takip edersiniz?								x ²	sd	p
	Sosyal Medya		Geleneksel Medya		Aile ve Arkadaş Grubu		Toplam				
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%			
Köy	19	5,7	28	8,4	3	0,9	50	15,0	36,075	6	,000
İlçe	31	9,3	8	2,4	2	0,6	41	12,3			
Şehir	36	10,8	6	1,8	5	1,5	47	14,1			
Büyükşehir	147	44,0	43	12,8	6	1,8	196	58,6			
Toplam	233	69,8	85	25,4	16	4,8	334	100,0			

Tablo 9'daki veriler incelendiğinde kamuoyu gündemini nereden takip edersiniz sorusu yaşanılan yer bağımsız değişkenine göre ki-kare analizinde sosyal medya yanıtını veren katılımcıların % 44,0'ü büyükşehirde, % 10,8'i şehirde, % 9,3'ü ilçede, % 5,7'si ise köyde yaşamaktadır. Geleneksel medya yanıtını verenlerin % 12,8'i büyükşehirde, % 8,4'ü köyde, % 2,4'ü ilçede, % 1,8'i şehirde yaşamaktadır. Postmodern katılım olan sosyal medya ve internet kullanımı, bu soruya verilen yanıtlar açısından değerlendirildiğinde de en yüksek tercih edilen seçenek olmuştur.

Sonuç ve Değerlendirme

Demokrasinin bir gereği olarak bireyler siyasal erki etkilemek ve yönlendirmek adına çeşitli faaliyetler ve eylemlerle siyasal girişimlerde bulunmaktadırlar. Bu katılım girişimleri oy vermek, siyasi partilere üye olmak gibi *geleneksel katılım* şeklinde gerçekleşebileceği gibi bildiri dağıtmak, siyasal amaçlı protesto eylemlerine katılmak gibi *geleneksel olmayan katılım* ile de gerçekleştirilebilmektedir. Farklı bir katılım modeli ise bireylerin birbirleri ile etkileşiminin daha hızlı, daha derin ve daha özgür bir ortamda gerçekleşmesine olanak sağlayan internetin ve internet kullanımının artması ile gerçekleşen *postmodern katılım*dır.

Siyasal katılımı etkilediği düşünülen faktörlerden birisi de bireylerin kendilerini tanımladıkları *kimlik*dir. Bireylerin taşıdığı kimliklerden biri olan etnisite daha önce de belirtildiği üzere bireyin "Sen kimsin?" sorusuna verdiği cevaptır. Bireyin "öteki"

üzerinden kendisini tanımlama şeklidir. Buradan yola çıkarak yapılan bu araştırma kapsamında, Kafkasya'dan zorunlu olarak kitlesel bir şekilde göç eden etnik gruplardan Çerkeslerin ve Çeçenlerin siyasal katılımı, siyasal katılıma etki eden faktörler ve etnisite odaklı sorularla ölçülmeye çalışılmıştır.

Yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular göstermektedir ki, araştırma kapsamındaki Çerkes ve Çeçen grupları geleneksel ve geleneksel olmayan siyasal katılımı, oy verme dışında asgari düzeyde tutmakta buna rağmen postmodern katılım açısından daha aktif bir tutum sergilemektedirler. Sosyal medyadan, internetten siyasal gelişmeleri takip etmektedirler. Elde edilen veriler, postmodern siyasal katılımın incelenen gruplar açısından da öneminin arttığını göstermektedir. Postmodern katılım modeli olan internet, sosyal medya kullanımı gibi eylemler geleneksel medya takibinin önüne geçmiş durumdadır.

Katılımcıların yarısından çoğu genel anlamda siyaset ve siyasal faaliyetler konusunda kimseden görüş almadıklarını belirtmişlerdir. Sosyal çevreden çok, bireyin araştırarak ve edindiği bilgiler çerçevesinde siyasal görüşlerini kendince şekillendirdiği görülmektedir. Bu da yine internetin ve sosyal medyanın bireylerin kendi imkânları ile bilgi edinmesi, araştırması, öğrenmesinde taşıdığı önemi göstermektedir. Yine bu durum X, Y ve Z kuşakları arasında teknoloji kullanımı ve yeni teknolojilere yatkınlık açısından ortaya çıkan farklılıkta da ön plana çıkmaktadır. Genç kuşakları siyasi olarak etkileyebilmenin yolu yeni teknoloji ürünü medya araçlarının etkin kullanımına bağlı hale gelmektedir.

Tüm siyasal faktörler açısından araştırma kapsamındaki seçmen grup değerlendirildiğinde, yaş, medeni durum, sosyal çevre ve yaşanılan yer ile siyasal katılım arasında araştırma kapsamındaki etnik gruplar özelinde bir farklılık olduğu bulgusuna erişilememiştir. Cinsiyet bağımsız değişkeni açısından, Çerkes ve Çeçen gruplarında kadın ve erkek arasında benzer bir siyasal katılım olduğu ortaya çıkmaktadır. Diğer yandan gelir düzeyi, eğitim düzeyi, anne baba eğitimi, meslek gibi demografik

faktörlerle siyasal katılım arasında bir farklılığın ortaya çıktığı görülmektedir.

Bu araştırmada yalnızca Kahramanmaraş'ın Göksun ilçesine bağlı Korkmaz Mahallesi'nde yaşayan Çerkes ve Çardak Mahallesi'nde yaşayan Çeçen etnik gruplarıyla yapılan anket çalışması sonucunda elde edilen verilere bağlı bir analiz yapılmıştır. Etnisitenin siyasal katılıma etkisi açısından daha genellenebilir sonuçlara ulaşılabilmesi için farklı etnik gruplara ve bölgelere yönelik çalışmaların da yapılması faydalı olacaktır. Mevcut bölgesel ve örneklem sınırlılıkları çerçevesinde bu araştırma sonuçlarının etnisite ve siyasal katılım bazlı çalışmalara katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Kaynakça

Chochiev, Georgy, "General Musa Kunduhov'un Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Hayatı ve Faaliyetlerine İlişkin Bazı Olgular ve Düşünceler", *Kafkasya Çalışmaları - Sosyal Bilimler Dergisi (JOCAS)*, Eylül 2016, Yıl 2, Sayı 3, s. 1-22.

Cohen, Louis, Manion, Lawrence and Morrison, Keith. *Research Methods in Education*, Londra and New York: Routledge, 2000.

Cornell, Stephen and Hartmann, Douglas. *Ethnicity and Race: Making Identities in a Changing World*, Thousand Oaks, CA, USA: Pine Forge Press, 2007.

DDK (Dernekler Dairesi Başkanlığı), *Dernek Üye Sayılarının Türkiye Nüfusuna Oranı*, www.dernekler.gov.tr (Erişim Tarihi: 19.06.2018).

Duran, Hasan. "Siyasal Katılmayı Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 13, 2005, s. 131-152.

Erdoğan, Emre, *Türk Gençliği ve Siyasal Katılım: 1993-2003*. Ankara: Sage Yayınevi, 2003.

Eriksen, Thomas Hylland. *Ethnicity and Nationalism: Anthropological Perspectives*, Pluto Press, 2002.

Esman, Milton J. and Rabinovich, Itamar. *Ethnicity, Pluralism and the State in the Middle East*, Londra: Cornell University Press, 1988.

Griffin, David Ray. "Religion and Scientific Naturalism: Overcoming the Conflicts (Suny Series in Constructive Postmodern Thought)" Paperback – May 11, 2000.

Güngör, Mehmet ve Bulut, Yunus, "Ki-Kare Testi Üzerine", *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, Fırat Üniversitesi. 7(1). 2008.

Kapani, Münci. *Politika Bilimine Giriş*, İstanbul: Bilgi Yayınevi, 2008.

Karpat, Kemal. *Osmanlıdan Günümüze Etnik Yapılanma ve Göçler*, İstanbul, Timaş Yayınları, 2017.

Kurubaş, Erol. "Etnik Sorunlar: Ulus-Devlet ve Etnik Gruplar Arasındaki Varoluşsal İlişki", *Doğu Batı*, Ocak- Şubat- Mart, 44, 2008, s. 13-14.

Kuznetsov, "Vaynahlar: Çeçenler ve İnguşlar", Çev. Murat Topçu, *Tarık Cemal Kutlu Armağanı*. Ed. Erol Yıldır, Lowzar. İstanbul: Yeni Dünya Yayıncılık, 2009, s. 37-53.

Mansur, Şamil. *Çeçenler*, Ankara: Sam Yayınları, 1995.

Melucci, Alberto. "Toplumsal Hareketler ve Günlük Hayatın Demokratikleşmesi". Ed. J. Keane, *Siyaset Sosyolojisi Yazıları*, Çev. L. Köker ve başk. Ankara, Yedi Kıta Yayınları, 2004, s. 281.

Özyurt, Cevat, "Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Katılım Davranışları: 29 Mart 2009 Yerel Seçimleri Balıkesir Örneği", *Balıkesir Üniversitesi Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(33), 2010, s. 289-320.

Polovinkina V., Tamara, *Çerkesya. Gönül Yaram*, Çev. Orhan Uravelli, KAFDAV, 2007, Ankara.

Sağır, Öztoprak, Meral ve Akıllı, H. Serkan. "Etnisite Kuramları ve Eleştirisi", *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, 28(1), 2004, s. 1-22.

Saydam, Abdullah, *Kırım ve Kafkas Göçleri (1856-1876)* (2. Basım), Ankara, Türk Tarih Kurumu Basımevi, 2010.

Somersan, Semra. *Sosyal Bilimlerde Etnisite ve Irk*, İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 2004.

TÜİK, *2017 Yılı Halk Oylaması Sonuçları*. www.tuik.gov.tr (Erişim Tarihi: 22.06.2018).

Weber, Max. "What is an Ethnic Group?", M. Weber. (Ed.), *The Ethnicity Reader*, Cambridge: Polity Press. 1997.

Weiner, Myron, "Political Participation: Crisis of the Political Process", L. Binder, S. Verba, J. (Ed.), *Crisis and Sequences in Political Development*, New Jersey: Princeton University Press, 1971.

